

Type Bevægelse, sansning

Varighed 1,5–3 timer (2-4 lektioner)

Trin 0.-3. klasse

Fag Idræt, natur/teknologi

Verdensmål 3: Sundhed og trivsel

12: Ansvarligt forbrug og produktion

og produktion

Æbler på farten – en smagsstafet

Formål

I læringsmodulet "Æbler på farten – en smagsstafet" er målet, at eleverne får en forståelse af, hvor vores madvarer kommer fra, samt en begyndende forståelse for, hvilke konsekvenser det kan have for klimaet. Eleverne skal gennem refleksion, bevægelse og en kendt råvare – i dette tilfælde æblet – få en oplevelse og forståelse af produktionsforhold og transport af fødevarer. Derudover skal eleverne gennem smagsøvelser udvikle færdigheder til at sætte ord på smagsoplevelser, som indirekte er med til at give eleverne bedre forudsætninger for at udvikle sunde, bæredygtige og bevidste madvaner. Forløbet kan også give mulighed for at arbejde med begrebet madspild. Der er primært fokus på FN's verdensmål nummer 3 omkring sundhed og trivsel, men der er også en klar sammenhæng til verdensmål 12, Ansvarligt forbrug og produktion.

Forberedelse

Denne aktivitet kræver, at man har god plads udendørs. Det kan være enten i skolegården eller på en bold- eller løbebane. Inden igangsætning af undervisningen skal du som lærer have indkøbt/skaffet forskellige æblesorter fra forskellige lande. Gerne 5-6 forskellige sorter.

Udover danske æbler vil det ofte være muligt at finde æbler fra følgende steder i dagligvarebutikkerne:

Sydamerika – Chile, Peru.

Europa – Italien, Frankrig, Holland, Tyskland.

Oceanien – New Zealand, Australien.

Æblerne skal skæres i både og lægges i en skål, hvorpå der er skrevet navn på æblesort og hvilket land, æblet kommer fra. Denne del kan eleverne inddrages i. Der skal være en æblebåd pr. elev i hver af skålene. Underviseren er desuden igangsætter af de to lege og har til opgave at samle op på forløbet.

Materialer og faciliteter

1. del af modulet foregår i et klasselokale, hvor der er en tavle. Eleverne skal alle have noget at tegne på og med. De kan evt. få brug for pc eller tablet. Som lærer skal du kunne vise eleverne et verdenskort og evt. billeder af forskellige æblesorter, fx fra den nedenfor nævnte artikel fra Samvirke.

Til 2. del skal du have indkøbt forskellige æbler, som skal skæres i både/stykker og lægges i skåle. Selve stafetten skal foregå udenfor, hvor der er god plads til at lave en lang løbebane. Her skal du bruge noget til at markere en startlinje og evt. et målebånd.

Beskrivelse

1. DEL

Som start på læringsmodulet "Æbler på farten" vil det være en god idé at samle eleverne til en fælles snak på klassen.

Lad indledningsvis eleverne (enkeltvis eller i grupper) undersøge, hvor mange forskellige frugter, de kender. Noter dem alle på tavlen. Efterfølgende skal eleverne hver især udpege og tegne deres favorit. Snak med eleverne om, hvorfor de netop kan lide den frugt bedst. Er det fordi den er sød, sur, flot, saftig, sprød eller noget helt andet?

Vokser eller dyrker man frugten i Danmark, eller kommer den fra udlandet?

Hvis eleverne har computer til rådighed, kan de også undersøge, hvor deres yndlingsfrugt hovedsageligt kommer fra geografisk og tegne flagene på deres frugttegning. Her får eleverne mulighed for at spore sig ind på emnet. De får øvet deres smagsmæssige ordforråd og får synliggjort, at frugterne, som oftest kan købes i supermarkedet, kan komme fra rigtig mange forskellige steder i verden.

Snak om, hvilke former for transportmidler, der bliver brugt til at fragte frugter fra hele verden til Danmark. Hvad sker der mon, fra frugten bliver plukket, til at den ender i f.eks. elevernes madpakke? De primære transportmidler er fly, containerskib og lastbil. Man kan dog også snakke med eleverne om, hvordan deres egne transportvaner i familien er. Kører de i bil, på cykel eller går de oftest, når der skal handles i supermarkedet?

Hvilken transportform tror eleverne er mest forurenende og belastende for klimaet?
Rækkefølgen er i helt forsimplet udgave: fly, containerskib, lastbil.

Herefter skal det handle mere specifikt om æblet. Det er en frugt, som alle eleverne kender, og som stort set alle kan lide.

Fortæl eleverne om de forskellige æblesorter, som du har taget med. Suppler evt. med billeder og info fra denne artikel i SAMVIRKE eller på samvirke > artikler > 10 favoritæbler

Vis eleverne, hvor æblerne kommer fra på et verdenskort. Hvordan tror eleverne, at æblerne er kommet til Danmark?

2. DEL

Nu skal selve smagsstafetten klargøres og afholdes.

Der skal opmåles en bane, hvor de forskellige skåle med de klargjorte æblebåde skal placeres ud fra en given distance til startlinjen.

Afsæt først en startlinje. Derefter skal hver enkelt af de forskellige skåle med æblebåde placeres med en i målestoksforhold passende afstand. En afstand, som repræsenterer afstanden mellem det land, hvor æblet er dyrket, og Danmark. Et passende målestoksforhold kunne være 1:100.000

Eksempel:

Hvis der f.eks. er æbler fra Italien, som ligger ca. 2.000 km fra Danmark, så skal skålen placeres 20 m fra startlinjen. En skål med æbler fra Chile sættes 125 m fra startlinjen. Et æble fra Samsø placeres nærmest på startlinjen osv.

Hvis pladsen ikke tillader det, kan man vælge at halvere distancen på banen.

Se eksempler på afstande fra København herunder:

- New Zealand ca. 18.000 km
- Chile ca. 12.500 km
- Italien ca. 2.000 km
- Tyskland ca. 800 km
- Frankrig ca. 1.600 km

Find evt. andre afstande ved hjælp af dette LINK:
<https://dk.afstand.org/>

Fortsættes næste side >>

Lad gerne eleverne være med til at lave banen. Der behøves ikke nødvendigvis at blive brugt målebånd, da eleverne f.eks. kan være med til at skridte banen op i stedet. Det primære er, at eleverne får en oplevelse af, hvor langt væk de forskellige æbler kommer fra i forhold til hinanden. Når banen er målt op og æbleskålene placeret, deles eleverne ind i 3-5 hold. Hvert hold stiller sig på række bag startlinjen. Nu skal eleverne i en stafet og med hjælp fra forskellige transportformer hente æblerne fra de udvalgte lande hjem. De æbler, der er længst væk, hentes med fly. De midterste æbler hentes med containerskib, og de nærmeste hentes med lastbil.

Aktiviteten for de forskellige transportformer er:

FLY: Hurtigt løb – gerne med armene ud til siden som en flyvemaskine.

CONTAINERSKIB: Gadedrengehop – så de hopper, som når der er bølgegang på havet.

LASTBIL: Gå baglæns – her skal de hele tiden sige som en lastbil, der bakker: "Bib, bib, bib..."

Stafetten starter med, at elev nr. 1 på holdet løber ud til æblerne længst væk fra startlinjen. Så snart elev nr. 1 er ude ved den rigtige æbleskål og har taget et stykke æble i hånden, må elev nr. 2 på holdet løbe afsted.

Først når eleven er tilbage ved startlinjen (har fragtet sin æblebåd sikkert hjem), smager han/hun på æblet. Under smagningen skal eleven fortælle de andre på holdet, hvordan han/hun synes, æblet smager. Er det f.eks. supersurt, lidt sødt, saftigt, sprødt, blødt eller måske endda bittert? Eleverne skal hver især samtidig prøve at huske på, hvilket æble de bedst kan lide, og hvilket land det kommer fra.

Når sidste løber på holdet har været ude ved den yderste skål med æbler, er det igen elev nr. 1's tur til at begive sig ud mod den næste skål i rækken – med den tilhørende og rigtige aktivitetsform. Sådan forsætter stafetten, indtil alle elever har været ude ved alle æbleskålene på banen.

Lad nu eleverne gå ud og stille sig ved den æbleskål, hvor de syntes, at æblet smagte bedst. Hvad var det ved æblet, der var lækkert? Snak evt. også om, hvorfor vi importerer æbler fra forskellige lande, og om det er nødvendigt.

Når stafetten er færdig, tages en afsluttende fællessnak om, hvilken af "transportformerne" der var hårdest og krævede mest energi af eleverne. Her vil det oftest blive tydeligt for eleverne, at fly er klart den hårdeste transportform.

EKSTRA AKTIVITET

Forslag til ekstra aktivitet i forbindelse med Skolernes Motionsdag i uge 41:

Som en sjov supplerende aktivitet kan det anbefales at tage eleverne med på "æblerov" efter nedfaldsæbler i nærområdet. Det kan f.eks. være i nærliggende parker, langs cykelstier eller efter aftale med forældre til elever, som har æbletræer i haven.

Efter at have samlet æbler kan klassen tages med i skolekøkkenet, hvor de i fællesskab kan lave en helt simpel og børnevenlig gammeldags æblekage. Se fx opskrift HER: <https://www.valdemarsro.dk/gammeldags-aeblekage/>

"Æblerov" er en rigtig god og tydelig måde at synliggøre, hvad f.eks. begrebet sæson betyder. Det viser samtidig, hvordan man nemt kan finde lækre spiselige råvarer direkte i naturen. Og slutteligt kan det åbne op for en snak om madspild og ressourcer, da nedfaldsæblerne ellers højst sandsynligt var gået til spilde.